Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

22 päivänä maaliskuuta 2018*

Ennakkoratkaisupyyntö – Talletusten vakuusjärjestelmät ja sijoittajien korvausjärjestelmät – Direktiivi 94/19/EY – 1 artiklan 1 alakohta – Talletukset – Tavanomaisesta pankkitoiminnasta syntyneet väliaikaiset tilanteet – Direktiivi 97/9/EY – 2 artiklan 2 kohdan toinen alakohta – Varat, jotka ollaan velkaa tai kuuluvat sijoittajalle ja joita säilytetään tämän lukuun sijoituspalveluyrityksessä sijoitustoimien yhteydessä – Luottolaitos, joka on siirtokelpoisten arvopapereiden liikkeeseenlaskija – Varat, jotka yksityiset henkilöt ovat luovuttaneet luottolaitokselle uusien siirtokelpoisten arvopapereiden merkintää varten – Direktiivin 2004/39/EY soveltaminen – Luottolaitoksen konkurssi ennen kyseessä olevien siirtokelpoisten arvopapereiden liikkeeseen laskua – Julkinen yhtiö, jonka tehtävänä on huolehtia talletusten vakuusjärjestelmistä ja sijoittajien korvausjärjestelmistä – Mahdollisuus vedota direktiiviin 94/19/EY ja direktiiviin 97/9/EY tällaista yhtiötä vastaan

Yhdistetyissä asioissa C-688/15 ja C-109/16,

joissa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyynnöistä, jotka Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Liettuan ylin tuomioistuin) on esittänyt 18.12.2015 (C-688/15) ja 12.2.2016 (C-109/16) tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 21.12.2015 ja 25.2.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Agnieška Anisimovienė ym.,

bankas Snoras AB:n, selvitystilassa,

Indėlių ir investicijų draudimas VĮ:n ja

bankas Finasta AB:n

osallistuessa asian käsittelyyn (C-688/15),

sekä

Indėlių ir investicijų draudimas VĮ,

Alvydas Raišelisin ja

bankas Snoras AB:n, selvitystilassa,

osallistuessa asian käsittelyyn (C-109/16),

* Oikeudenkäyntikieli: liettua.

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. L. da Cruz Vilaça (esittelevä tuomari) sekä varapresidentti A. Tizzano sekä tuomarit E. Levits, A. Borg Barthet ja M. Berger,

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 30.3.2017 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Agnieška Anisimovienė ym., edustajinaan A. Mamontovas ja A. Bambalas, advokatai,

– Indėlių ir investicijų draudimas VĮ, edustajanaan V. Impolevičienė avustajinaan S. Urbonavičius ja A. Šekštelo, advokatai,

– bankas Snoras AB, selvitystilassa, edustajinaan A. Pilipavičius ja V. Drizga, advokatai,

– Liettuan hallitus, asiamiehinään R. Krasuckaitė ja G. Taluntytė,

– Euroopan komissio, asiamiehinään K.-Ph. Wojcik ja A. Steiblytė,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.6.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat talletusten vakuusjärjestelmistä 30.5.1994 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 94/19/EY (EYVL 1994, L 135, s. 5), sellaisena kuin se on muutettuna 11.3.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/14/EY (EUVL 2009, L 68, s. 3) (jäljempänä direktiivi 94/19), 1 artiklan 1 alakohdan, 7 artiklan 1 kohdan ja 8 artiklan 3 kohdan sekä sijoittajien korvausjärjestelmistä 3.3.1997 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/9/EY (EYVL 1997, L 84, s. 22) 1 artiklan 1 ja 4 alakohdan sekä 2 artiklan 2 kohdan tulkintaa.

2 Nämä pyynnöt on esitetty oikeudenkäynneissä, joista toisessa valittajina ovat Agnieška Anisimovienė ja 256 muuta henkilöä (jäljempänä Anisimovienė ym.) ja toisessa Indėlių ir investicijų draudimas VĮ, (jäljempänä IID) ja joissa on kyse korvauksesta, jota Anisimovienė ym. sekä Alvydas Raišelis ovat vaatineet varoista, jotka oli luovutettu bankas Snoras AB:lle (jäljempänä Snoras) sellaisten uusien osakkeiden ja joukkovelkakirjojen merkintää varten, jotka kyseinen luottolaitos oli aikonut laskea liikkeeseen mutta ei kuitenkaan laskenut liikkeeseen konkurssinsa vuoksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 94/19

3 Direktiivin 94/19 johdanto-osan ensimmäisessä, toisessa ja neljännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”perustamissopimuksen tavoitteiden mukaisesti olisi edistettävä luottolaitosten toiminnan yhdenmukaista kehitystä koko yhteisössä poistamalla kaikki sijoittautumisvapauden ja rahoituspalvelujen tarjoamisen vapauden rajoitukset vahvistamalla samalla pankkijärjestelmän vakautta ja tallettajien turvaa,

samalla kun poistetaan luottolaitosten toiminnanrajoitukset, on suotavaa ottaa huomioon tilanne, joka saattaa aiheutua, jos luottolaitoksen, jolla on sivukonttoreita muissa jäsenvaltioissa, talletuksia ei kyetä maksamaan; on välttämätöntä, että talletusten yhdenmukaistettu vähimmäistaso varmistetaan riippumatta siitä, missä talletukset sijaitsevat [unionissa]; tämä talletusten turvaaminen on yhtä tärkeää kuin vakavaraisuussäännöt yhtenäisten pankkimarkkinoiden saavuttamiseksi,

– –

kuluilla, jotka luottolaitoksille aiheutuvat osallistumisesta vakuusjärjestelmään, ei ole yhteyttä kuluihin, jotka aiheutuisivat laajamittaisen pankkitalletusten irtisanomisen vuoksi sekä vaikeuksissa olevasta luottolaitoksesta että terveistä luottolaitoksista seurauksena tallettajien pankkijärjestelmään kohdistuvan luottamuksen menettämisestä.”

4 Direktiivin 94/19 1 artiklaan on otettu seuraavat määritelmät:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1. ’talletuksella’ sellaista saatavaa, joka syntyy tilille jätetyistä varoista tai tavanomaisessa pankkitoiminnassa – – väliaikaisissa maksujen siirroissa [ja] joka luottolaitoksen on maksettava sovellettavan lain ja sopimusten ehtojen mukaisesti takaisin, sekä luottolaitoksen antaman velkakirjan osoittamaa velkaa.

   – –

– –

4. ’luottolaitoksella’ yritystä, joka liiketoimintanaan vastaanottaa yleisöltä talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja ja myöntää luottoja omaan lukuunsa.

– –”

5 Direktiivin 94/19 7 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että saman tallettajan yhteenlaskettujen talletusten suoja on vähintään 50 000 euroa, jos talletuksia ei kyetä maksamaan.

1 a. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2010 saman tallettajan yhteenlaskettujen talletusten suoja nostetaan 100 000 euroon, jos talletuksia ei kyetä maksamaan.

– –

2. Jäsenvaltiot voivat säätää, että vakuus ei koske joko lainkaan tai täysimääräisesti tiettyjä tallettajia tai talletuksia. Luettelo näistä poikkeuksista esitetään liitteessä I.”

6 Direktiivin 94/19 liitteessä I olevassa 12 kohdassa mainitaan ”luottolaitoksen antamat velkakirjat – –”.

Direktiivi 97/9

7 Direktiivin 97/9 johdanto-osan toisessa, kolmannessa, neljännessä ja kahdeksannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(2) [sijoituspalveluista arvopaperimarkkinoilla 10.5.1993 annetussa neuvoston] direktiivissä 93/22/ETY [(EYVL 1993, L 141, s. 27)] annetaan toiminnan vakautta koskevat säännöt, joita sijoituspalveluyritysten on jatkuvasti noudatettava, erityisesti säännöt, joilla pyritään suojaamaan mahdollisimman hyvin sijoittajien oikeudet heille kuuluviin varoihin ja rahoitusvälineisiin,

(3) yksikään valvontajärjestelmä ei kuitenkaan pysty takaamaan täydellistä turvaa, varsinkaan, jos on syyllistytty vilppiin,

(4) sijoittajien suojaaminen ja luottamuksen säilyttäminen rahoitusjärjestelmään ovat tärkeitä tekijöitä sisämarkkinoiden toteutumisessa ja moitteettomassa toiminnassa kyseisellä alalla, ja tämän vuoksi on välttämätöntä, että jokaisella jäsenvaltiolla on käytettävissään sijoittajia koskeva korvausjärjestelmä, joka takaa ainakin piensijoittajille yhdenmukaisen vähimmäissuojatason, jos sijoituspalveluyritys ei pysty vastaamaan sitoumuksistaan asiakkainaan olevia sijoittajia kohtaan,

– –

(8) kaikilla jäsenvaltioilla olisi tämän vuoksi oltava yksi tai useampi sijoittajia koskeva korvausjärjestelmä, jossa kaikki kyseiset sijoituspalveluyritykset olisivat jäseninä; tämän järjestelmän on katettava varat tai rahoitusvälineet, jotka ovat sijoituspalveluyrityksen hallussa sijoittajan sijoitustoimien yhteydessä ja joita ei, jos sijoituspalveluyritys ei kykene täyttämään velvoitteitaan asiakkainaan olevia sijoittajia kohtaan, voida palauttaa sijoittajalle; – –”

8 Direktiivin 97/9 1 artiklaan on otettu seuraavat määritelmät:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1. ’sijoituspalveluyrityksellä’ direktiivin 93/22/ETY 1 artiklan 2 kohdassa määritellyn kaltaista sijoituspalveluyritystä, jolla on

   – toimilupa direktiivin 93/22/ETY [3 artiklan] mukaisesti,

   tai

   – luottolaitostoimilupa [luottolaitosten liiketoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 12.12.1977 annetun ensimmäisen neuvoston] direktiivin 77/780/ETY [(EYVL 1977, L 322, s. 30)] ja [luottolaitosten liiketoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta ja direktiivin 77/780/ETY muuttamisesta 15.12.1989 annetun toisen neuvoston] direktiivin 89/646/ETY (EYVL 1989, L 386, s. 1)] mukaisesti siten, että toimilupa kattaa yhden tai useamman direktiivin 93/22/ETY liitteessä olevassa A osassa luetelluista [sijoitus]palveluista.

2. ’sijoitustoimilla’ [direktiivin 93/22] 1 artiklan 1 kohdassa määriteltyä ja saman direktiivin liitteessä olevan C osan 1 kohdassa tarkoitettua palvelua,

– –

4. ’sijoittajalla’ henkilöä, joka on luovuttanut varoja tai rahoitusmarkkinavälineitä sijoituspalveluyritykselle sijoitustoimia varten,

– –”

9 Direktiivin 97/9 2 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”2. – –

On varmistettava, että katetaan saatavat, jotka aiheutuvat siitä, että sijoituspalveluyritys ei pysty:

– maksamaan sijoittajille takaisin varoja, jotka se on sijoittajille velkaa tai jotka kuuluvat sijoittajille ja joita säilytetään niiden lukuun sijoitustoimien yhteydessä, tai

– –

sovellet[tava]n lain ja sopimusehtojen mukaisesti.

3. Jäsenvaltio kirjaa jokaisen 2 kohdassa tarkoitetun kaltaisen sellaisen saatavan luottolaitokselta, joka tietyssä jäsenvaltiossa kuuluu samalla sekä tämän direktiivin että direktiivin 94/19/EY soveltamisalaan, jommankumman direktiivin soveltamisalaan kuuluvaan järjestelmään sen mukaisesti, kumman se katsoo parhaimmin soveltuvaksi. Saatavan voi korvata vain kerran jommankumman direktiivin perusteella.”

Direktiivi 2004/39/EY

10 Rahoitusvälineiden markkinoista sekä neuvoston direktiivien 85/611/ETY ja 93/6/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/12/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 93/22/ETY kumoamisesta 21.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/39/EY (EUVL 2004, L 145, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 5.4.2006 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2006/31/EY (EUVL 2006, L 114, s. 60; jäljempänä direktiivi 2004/39), johdanto-osan 2, 5 ja 44 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”2) – – on [säädettävä] yhdenmukaistamisesta siinä laajuudessa, jossa se on tarpeen, jotta sijoittajille voitaisiin tarjota korkeatasoinen suoja. – –

– –

5) On tarpeen luoda kattava sääntelyjärjestelmä, jota sovelletaan rahoitusvälineitä koskevien liiketoimien toteuttamiseen näiden liiketoimien toteuttamisessa käytettävistä kaupankäyntimenetelmistä riippumatta, jotta voidaan varmistaa sijoittajien kauppojen laadukas toteutus sekä säilyttää rahoitusjärjestelmän eheys ja yleinen tehokkuus. – –

– –

44) Koska tarkoituksena on samanaikaisesti sekä suojata sijoittajia että turvata arvopaperimarkkinoiden moitteeton toiminta, on varmistettava liiketoimien avoimuus ja tämän varmistamiseksi annettujen sääntöjen soveltaminen sijoituspalveluyrityksiin niiden toimiessa markkinoilla. – –”

11 Direktiivin 2004/39 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan sijoituspalveluyrityksiin ja säänneltyihin markkinoihin.

2. Myös luottolaitoksiin, joille on myönnetty toimilupa [luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta 20.3.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/12/EY (EYVL 2000, L 126, s. 1)] mukaisesti, sovelletaan seuraavia säännöksiä siltä osin kuin ne tarjoavat yhtä tai useampaa sijoituspalvelua tai harjoittavat sijoitustoimintaa:

– I osaston 2 artiklan 2 kohtaa, 11, 13 ja 14 artiklaa,

– II osaston II luvun säännöksiä 23 artiklan 2 kohdan toista alakohtaa lukuun ottamatta

– II osaston III luvun säännöksiä 31 artiklan 2–4 kohtaa ja 32 artiklan 2–6 kohtaa ja 32 artiklan 8 ja 9 kohtaa lukuun ottamatta,

– IV osaston 48–53, 57, 61 ja 62 artiklaa sekä

– V osaston 71 artiklan 1 kohtaa.”

12 Direktiivin 2004/39 4 artiklan 1 kohtaan on otettu seuraavat määritelmät:

”1. Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1) ’sijoituspalveluyrityksellä’ oikeushenkilöä, jonka tavanomaisena ammatti- tai liiketoimintana on yhden tai useamman sijoituspalvelun ammattimainen tarjoaminen kolmansille osapuolille ja/tai yhden tai useamman sijoitustoim[innan] ammattimainen harjoittaminen;

– –

2) ’sijoituspalvelulla ja -toiminnalla’ liitteessä I olevassa A osassa lueteltuja palveluja ja toimia, jotka liittyvät liitteessä I olevassa C osassa lueteltuihin välineisiin;

– –

– –

5) ’toimeksiantojen toteuttamisella asiakkaiden lukuun’ toimimista sopimusten tekemiseksi yhden tai useamman rahoitusvälineen ostosta tai myynnistä asiakkaan lukuun;

6) ’kaupankäynnillä omaan lukuun’ omaa pääomaa vastaan tapahtuvaa kaupankäyntiä, jonka tuloksena on yhtä tai useampaa rahoitusvälinettä koskevien kauppojen päättäminen;

– –

18) ’siirtokelpoisilla arvopapereilla’ sellaisia arvopaperilajeja maksuvälineitä lukuun ottamatta, jotka ovat vaihdantakelpoisia pääomamarkkinoilla, kuten
a) yhtiöiden osakkeita – –;
b) joukkovelkakirjoja tai muita arvopaperisoituja velan muotoja – –;

_ _”

13 Direktiivin 2004/39 69 artiklassa, jonka otsikko on ”Direktiivin 93/22/ETY kumoaminen”, säädetään seuraavaa:

”Kumotaan direktiivi 93/22/ETY 1 päivästä marraskuuta 2007 alkaen. Viittaukset direktiiviin 93/22/ETY katsotaan viittauksiksi tähän direktiiviin. Viittaukset direktiivin 93/22/ETY artikloihin tai niissä annettuihin määritelmiin katsotaan viittauksiksi tämän direktiivin artikloihin tai niissä annettuihin vastaaviin määritelmiin.”

14 Direktiivin 2004/39 liitteessä I olevassa A osassa, jonka otsikko on ”Sijoituspalvelut ja -toiminta”, on seuraava luettelo:

”1) Yhtä tai useampaa rahoitusvälinettä koskevien toimeksiantojen vastaanottaminen ja välittäminen

2) Toimeksiantojen toteuttaminen asiakkaiden lukuun

3) Kaupankäynti omaan lukuun

4) Salkunhoito

5) Sijoitusneuvonta

6) Rahoitusvälineiden merkinnän ja/tai rahoitusvälineiden liikkeeseenlaskun järjestäminen merkintätakauksen perusteella

7) Rahoitusvälineiden liikkeeseenlaskun järjestäminen ilman merkintätakausta

8) Monenkeskisen kaupankäyntijärjestelmän ylläpito.”

15 Liitteessä olevan C osan 1 kohdassa on mainittu muiden rahoitusvälineiden joukossa ”siirtokelpoiset arvopaperit”.

Direktiivi 2006/48/EY

16 Luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta 14.6.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/48/EY (EUVL 2006, L 177, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 16.9.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/110/EY (EUVL 2009, L 267, s. 7; jäljempänä direktiivi 2006/48) 4 artiklan 1 kohdassa määritellään luottolaitos niin, että sillä tarkoitetaan ”yritystä, jo[ka] liiketoimintanaan vastaanottaa yleisöltä talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja ja myöntää luottoja omaan lukuunsa”.

17 Direktiivin 2006/48 23 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että toisessa jäsenvaltiossa toimivaltaisilta viranomaisilta toimiluvan saanut ja niiden valvoma luottolaitos saa harjoittaa liitteessä I lueteltuja toimia niiden alueella 25 artiklan, 26 artiklan 1, 2 ja 3 kohdan, 28 artiklan 1 ja 2 kohdan ja 29–37 artiklan mukaisesti joko perustamalla sivukonttorin tai tarjoamalla suoraan palveluja edellyttäen, että toimilupa käsittää nämä toimet.”

18 Direktiivin 2006/48 liitteessä I, jonka otsikko on ”Luettelo vastavuoroisesti tunnustetuista toimista”, on seuraava luettelo:

”– –

7. Kaupankäynti omaan tai asiakkaiden lukuun seuraavilla välineillä:

– –

e) siirtokelpoiset arvopaperit

8. Osallistuminen osakeanteihin ja niihin liittyvien palvelujen tarjoaminen

– –

14. – –

[Direktiivin 2004/39] liitteessä I olevassa A ja B osassa lueteltuja palveluja ja toimia koskee tämän direktiivin mukainen vastavuoroinen tunnustaminen tämän direktiivin mukaisesti silloin, kun viitataan tuon direktiivin liitteessä I olevassa C osassa lueteltuihin rahoitusvälineisiin.

– –”

Liettuan oikeus

19 Talletussuojasta ja sijoittajiin kohdistuvia sitoumuksia koskevasta suojasta 20.6.2002 annetun lain (Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas; Žin., 2002, nro 65-2635), sellaisena kuin tämä laki oli voimassa 18.11.2011–1.12.2012 (jäljempänä talletusten vakuuksista ja sijoittajien korvauksista annettu laki), 2 §:n 3, 4, 11 ja 12 momentin mukaan

”3. ’tallettajalla’ [tarkoitetaan] luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on talletus pankissa, pankin sivuliikkeessä tai osuuskunnan muodossa toimivassa pankissa, lukuun ottamatta henkilöitä, joiden talletuksille ei voida tämän lain nojalla antaa suojaa. Kun luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä (lukuun ottamatta omaisuudenhoitoyhtiöitä, jotka hallinnoivat yhteisiä sijoitus- tai eläkerahastoja) on hallinnoitavana talletus, häntä pidetään tallettajana. Kun henkilöiden yhteenliittymällä on sopimukseen perustuva oikeus saada takaisin varat, kutakin näistä henkilöistä pidetään tallettajana ja varat jaetaan tasan näiden kesken, ellei sopimuksissa, joihin heidän saatavansa perustuvat, tai tuomioistuimen päätöksessä toisin määrätä.

4. ’talletuksella’ [tarkoitetaan] pankissa, pankin sivuliikkeessä tai osuuskunnan muodossa toimivassa pankissa talletussopimuksen perusteella olevia ja/tai pankkitilillä olevia tallettajan varoja sekä muita varoja, joihin tallettajalla on saamisoikeus sen perusteella, että luottolaitos on velvollinen harjoittamaan pankkitoimintaa tallettajan varoilla tai tarjoamaan sijoituspalveluja, korkoineen.

– –

11. ’sijoittajalla’ [tarkoitetaan] luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka on siirtänyt varoja tai arvopapereita suojajärjestelmän piiriin kuuluvalle käyttääkseen tämän tarjoamia sijoituspalveluja. – –

12. ’velvollisuuksilla sijoittajaa kohtaan’ [tarkoitetaan] suojajärjestelmän piiriin kuuluvan, joka tarjoaa sijoittajalle sijoituspalveluja, velvollisuutta maksaa takaisin tälle kuuluvat varat tai arvopaperit.”

20 Talletusten vakuuksista ja sijoittajien korvauksista annetun lain 3 §:n 1 momentissa säädetään, että tallettajien kotimaan ja ulkomaan valuuttana tekemät talletukset luottolaitoksiin on vakuutettu mainitussa laissa tarkoitetulla vakuutuksella. Pykälän 4 momentissa säädetään sen sijaan, että tällaisen luottolaitoksen liikkeeseen laskemat velkakirjat eivät kuulu tämän vakuutusturvan piiriin.

Oikeudenkäynnit pääasioissa

Asia C-688/15

21 Snorasin osakkeenomistajat päättivät 21.12.2010 pidetyssä yhtiökokouksessa korottaa tämän luottolaitoksen pääomaa osakeannilla, jossa yleisön merkittäväksi tarjottaisiin uusia osakkeita.

22 Vertybinių popierių komisija (arvopaperiviranomainen, Liettua) hyväksyi 3.2.2011 osakeannista laaditun esitteen.

23 Snoras avasi 1.3.2011 nimiinsä pankkitilin toisessa luottolaitoksessa, bankas Finasta AB:ssä (jäljempänä Finasta) siirtääkseen sinne ne uusien osakkeiden liikkeeseenlaskuhintaa vastaavat varat, jonka uusia osakkeita merkitsevät maksaisivat.

24 Anisimovienė ym. tekivät 9.3.–16.5.2011 Snorasin kanssa merkintäsopimuksia kyseessä olevista uusista osakkeista. Tämän jälkeen osakkeiden liikkeeseenlaskuhintaa vastaava summa veloitettiin pankkitileiltä, jotka nämä olivat avanneet Snorasissa, ja siirrettiin Snorasilla Finastassa olevalle tilille. Joissakin tapauksissa Snoras teki varojensiirrot, joissakin tapauksissa asiakkaat huolehtivat tästä itse.

25 Snoras haki 5.5.2011 Lietuvos Bankasin (Liettuan keskuspankki) lupaa tehdä kaupparekisteriin ilmoituksen perustamisasiakirjoihinsa tulevasta pääoman korotuksesta johtuvista muutoksista.

26 Liettuan keskuspankki määräsi 16.11.2011 Snorasin liiketoimet väliaikaisesti lopetettavaksi 16.1.2012 saakka. Samana päivänä annetulla asetuksella Liettuan hallitus siirsi kyseisen luottolaitoksen yleisen edun nimissä valtion omistukseen. Liettuan keskuspankki kieltäytyi 22.11.2011 tekemällään päätöksellä myöntämästä lupaa kyseisen luottolaitoksen perustamisasiakirjojen muutosten kirjaamisesta kaupparekisteriin ja peruutti 24.11.2011 tekemällään päätöksellä sen toimiluvan. Snoras asetettiin 7.12.2011 annetulla tuomioistuimen päätöksellä konkurssiin 20.12.2011 alkaen.

27 Snoras ei näin ollen toteuttanut suunniteltua osakeantia. Anisimovienė ym. nostivat tämän johdosta kanteen Vilniaus apygardos teismasissa (Vilnan alueen tuomioistuin, Liettua) ja vaativat, että heille tunnustetaan kyseisessä luottolaitoksessa talletusten vakuuksista ja sijoittajien korvauksista annetussa laissa tarkoitettu tallettajan asema.

28 Vilniaus apygardos teismas hylkäsi 29.9.2014 antamallaan tuomiolla Anisimovienė ym:iden kanteen muun muassa siksi, ettei kyseisiä henkilöitä ollut sen mukaan syytä pitää tallettajina vaan sijoittajina, ja siksi, ettei näiden Snorasille niiden osakkeiden merkintää varten siirtämiä varoja, jotka sen oli tarkoitus laskea liikkeeseen, voitu pitää mainitussa laissa tarkoitettuina talletuksina.

29 Lietuvos apeliacinis teismas (Liettuan ylioikeus) vahvisti 12.3.2015 antamallaan määräyksellä ensimmäisessä oikeusasteessa annetun tuomion. Anisimovienė ym. tekivät tästä ratkaisusta kassaatiovalituksen Lietuvos Aukščiausiasis Teismasille (Liettuan ylin tuomioistuin).

30 Käsiteltävänään olevassa kassaatioasiassa Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pohtii lähinnä sitä, voidaanko varoja, jotka Anisimovienė ym. ovat luovuttaneet Snorasille sellaisten osakkeiden merkintää varten, joita luottolaitos ei lopulta laskenutkaan liikkeeseen, pitää direktiivin 94/19 1 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuina talletuksina.

31 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas on siis päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [direktiiviä 94/19] tulkittava siten, että varoja, jotka veloitetaan tileiltä asianomaisten henkilöiden suostumuksella tai jotka kyseiset henkilöt itse siirtävät tai maksavat luottolaitoksen nimiin toisessa luottolaitoksessa avatulle tilille, voidaan pitää kyseisessä direktiivissä tarkoitettuina talletuksina?

2) Onko [direktiivin 94/19] 7 artiklan 1 kohtaa ja 8 artiklan 3 kohtaa tulkittava yhdessä siten, että jokaiselle, jonka saatavat voidaan todeta oikeutetuiksi ennen [saman direktiivin] 1 artiklan 3 alakohdan i ja ii alakohdassa tarkoitetun määrityksen tai päätöksenteon ajankohtaa, on maksettava talletusvakuuden perusteella [direktiivin] 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun suuruinen korvaus?

3) Onko [direktiivissä 94/19] esitetyllä ’tavanomaisen pankkitoiminnan’ määritelmällä merkitystä, kun tulkitaan talletuksen käsitettä pankkitoiminnassa syntyvänä saatavana? Onko tämä määritelmä otettava huomioon myös tulkittaessa [direktiivin 94/19] täytäntöön panemiseksi annetussa kansallisessa lainsäädännössä esitettyä talletuksen käsitettä?

4) Jos kolmanteen kysymykseen vastataan myöntävästi, kuinka [direktiivin 94/19] 1 artiklan 1 alakohdassa käytetty tavanomaisen pankkitoiminnan käsite on ymmärrettävä ja miten sitä on tulkittava eli
   a) mitä pankkitoimintoja on pidettävä tavanomaisina tai minkä kriteerien perusteella on arvioitava sitä, onko jokin tietty pankkitoiminto tavanomainen;
   b) onko tavanomaisen pankkitoiminnan käsitettä arvioitaessa otettava huomioon suoritettujen pankkitoimintojen tarkoitus tai osapuolet, joiden välillä nämä toiminnot suoritetaan;
   c) onko [direktiivissä 94/19] käytettyä talletuksen käsitettä, joka määritellään tavanomaisessa pankkitoiminnassa syntyväksi saatavaksi, tulkittava siten, että se kattaa ainoastaan tapaukset, joissa kaikkia tällaisen saatavan syntymiseen johtavia toimintoja pidetään tavanomaisina?

5) Jos varat eivät sisälly [direktiivissä 94/19] esitettyyn talletuksen määritelmään mutta jäsenvaltio on päättänyt panna [direktiivin 94/19] ja [direktiivin 97/9] täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä siten, että talletuksina pidetään myös sellaisia tallettajille kuuluvia saatavia, jotka perustuvat luottolaitoksen sitoumukseen tarjota heille sijoituspalveluja, voidaanko talletusturvaa soveltaa vasta sen jälkeen, kun on näytetty, että luottolaitos on konkreettisessa tapauksessa toiminut sijoituspalveluyrityksenä ja että varat on siirretty sille [direktiivissä 97/9] ja [direktiivissä 2004/39] tarkoitettujen sijoitustoimien/sijoitustoiminnan toteuttamista varten?”

Asia C-109/16

32 Arvopaperiviranomainen hyväksyi 16.6. ja 14.7.2011 tekemillään päätöksillä esitteen uusista joukkovelkakirjoista, jotka Snoras oli tarkoittanut laskettavaksi liikkeeseen ja yleisön merkittäviksi. Esitteen mukaan Snorasilla oli lupa laskea liikkeeseen keksipitkän aikavälin joukkovelkakirjoja useampia kertoja edellyttäen, että se julkaisisi ennen kutakin näistä niihin sovellettavat lopulliset ehdot.

33 Esitteessä todettiin ensinnäkin, että Snoras jakaisi itse uudet joukkovelkakirjat ja että niistä mahdollisesti kiinnostuneet yksityiset voisivat merkitä niitä suoraan tämän luottolaitoksen sivuliikkeistä, konttoreista ja muista toimipisteistä. Toiseksi siinä todettiin, että velkakirjat piti maksaa niistä tehdyn merkintäsopimuksen tekopäivänä. Tätä varten merkitsijällä piti olla tarvittavat varat Snorasissa avatulla tilillä ja merkitsijän piti valtuuttaa Snoras veloittamaan varat tililtä. Kolmanneksi kyseessä olevien joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskun lopullisissa ehdoissa voimaantulopäiväksi

ilmoitettiin niiden liikkeeseenlaskun päivä. Neljänneksi siinä todettiin, että liikkeeseen laskun jälkeen joukkovelkakirjat piti merkitä arvo-osuustileille, jotka oli avattu velkakirjojen haltijoiden nimiin Snorasissa.

34 Snoras julkaisi 2.11.2011 keskipitkän aikavälin joukkovelkakirjojen 11. liikkeeseenlaskua koskevat lopulliset ehdot.

35 Raišelis teki 10.11.2011 Snorasin kanssa sopimuksen sijoituspalveluista ja sopimuksen 40 sellaisen joukkovelkakirjan merkitsemisestä, jotka kuuluivat tähän 11. liikkeeseenlaskuun. Samana päivänä hän siirsi uusien joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskuhintaa vastaavan rahasumman Snorasissa avaamalleen henkilökohtaiselle pankkitilille. Seuraavana päivänä Raišelis teki kyseisen luottolaitoksen kanssa uuden merkintäsopimuksen, joka oli aivan samanlainen kuin ensimmäinen sopimus, lukuun ottamatta allekirjoituspäivää ja velkakirjojen maksupäivää, joka oli tällä kertaa 11.11.2011. Snoras oli veloittanut samana päivänä liikkeeseenlaskuhintaa vastaavan summan Raišelisin tililtä ja siirtänyt sen tässä samassa luottolaitoksessa nimissään olevalle tilille ja käyttänyt sen kyseisten joukkovelkakirjojen maksuun.

36 Snoras ei kuitenkaan kyennyt toteuttamaan kyseisten joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskua, koska se oli tullut maksukyvyttömäksi.

37 Raišelis nosti tämän johdosta kanteen Vilniaus miesto 2-asis apylinkės teismasissa (Vilnan alueen toinen alioikeus, Liettua) IID:tä vastaan. IID on julkinen yhtiö, joka huolehtii Liettuassa talletusten vakuusjärjestelmistä ja korvauksista sijoittajille. Raišelis väitti kanteessaan, että hänellä oli oikeus talletusten vakuuksista ja sijoittajien korvauksista annetussa laissa säädettyyn korvaukseen.

38 Vilniaus miesto 2-asis apylinkės teismas hylkäsi 7.9.2012 antamallaan tuomiolla Raišelisin kanteen. Se katsoi muun muassa, että Raišelisilla olisi ollut oikeus korvaukseen vain siinä tapauksessa, että Snoras olisi käyttänyt riidanalaiset varat ilman hänen suostumustaan, mistä ei ollut kysymys. Lisäksi mainittu tuomioistuin katsoi, että sentyyppiset joukkovelkakirjat, joita Snoras oli aikonut laskea liikkeeseen, eivät tuottaneet oikeutta tällaiseen korvaukseen.

39 Vilniaus apygardos teismas kumosi 17.10.2013 valitukseen antamallaan tuomiolla ensimmäisessä oikeusasteessa annetun tuomion ja tunnusti Raišelisille oikeuden tämän vaatimaan korvaukseen. Tämän muutoksenhakuasteen mukaan Raišelisia oli pidettävä talletusten vakuuksista ja sijoittajien korvauksista annetussa laissa tarkoitettuna ”sijoittajana” ja varoja, jotka hänellä oli Snorasin nimiin avatulla tilillä, ”talletuksina”, joita mainitussa laissa säädetty vakuus koskee. IID teki tuomiosta kassaatiovalituksen Lietuvos Aukščiausiasis Teismasiin.

40 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas katsoo, että kassaatiovalituksen ratkaisu riippuu ensinnäkin siitä, kumpi direktiivi 94/19 vai 97/9 voi tarjota suojan varoille, jotka Raišelisilla on Snorasissa riidanalaisen merkintätoimen nojalla.

41 Siltä varalta, että unionin tuomioistuin katsoisi tällaisten varojen kuuluvan lähtökohtaisesti direktiivin 97/9 soveltamisalaan, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tuo esiin epäilynsä siitä, onko direktiivin 2 artiklan 2 kohta käännetty asianmukaisesti liettuaksi ja onko kyseinen säännös saatettu asianmukaisesti osaksi kansallista oikeutta talletusten vakuuksista ja sijoittajien korvauksista annetussa laissa.

42 Siltä varalta, että unionin tuomioistuin katsoisi, että varat, jotka Raišelis oli siirtänyt Snorasiin riidanalaisten uusien joukkovelkakirjojen merkintää varten, kuuluvat lähtökohtaisesti direktiivin 94/19 soveltamisalaan, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tuo esiin epäilynsä siitä, voitaisiinko tämänkaltaisten varojen katsoa täyttävän edellytykset, joiden perusteella niitä voitaisiin pitää direktiivin 1 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuina talletuksina.

43 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas on siis päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Voidaanko tapauksissa, joissa luottolaitos toimii sijoituspalveluyrityksenä, jolle on siirretty varoja saman luottolaitoksen liikkeelle laskemien joukkovelkakirjojen hankkimiseksi, mutta joissa joukkovelkakirjojen liikkeellelaskua ei toteuteta eikä joukkovelkakirjoja siirretä varat maksaneen henkilön omistukseen, vaikka varat on jo veloitettu kyseisen henkilön pankkitililtä ja siirretty luottolaitoksen nimiin avatulle tilille eikä varoja voida maksaa takaisin, ja joissa kansallisen lainsäätäjän aikomus erityisen suojajärjestelmän soveltamiseksi tällaisessa tapauksessa ei ole selvä, soveltaa suoraan direktiivin 94/19 1 artiklan 1 alakohtaa ja direktiivin 97/9 1 artiklan 4 alakohtaa sovellettavan suojajärjestelmän määrittämiseksi, ja onko varojen käyttötarkoitus ratkaiseva peruste tässä yhteydessä? Ovatko kyseiset direktiivien säännökset riittävän selkeitä, täsmällisiä ja ehdottomia ja perustetaanko niillä subjektiivisia oikeuksia sillä seurauksella, että yksityiset voivat vedota näihin säännöksiin kansallisissa tuomioistuimissa valtiolliselle suojalaitokselle esittämiensä korvausvaatimusten tueksi?

2) Onko direktiivin 97/9 2 artiklan 2 kohta, jossa määritetään sijoittajien korvausjärjestelmän piiriin kuuluvat saatavat, ymmärrettävä ja onko sitä tulkittava siten, että sen soveltamisalaan kuuluvat myös vaatimukset sellaisten varojen takaisinmaksusta, jotka sijoituspalveluyritys on velkaa sijoittajille ja joita ei säilytetä sijoittajien lukuun?

3) Jos toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko direktiivin 97/9 2 artiklan 2 kohta, jossa määritetään korvausjärjestelmän piiriin kuuluvat saatavat, riittävän selkeä, täsmällinen ja ehdoton ja perustetaanko sillä subjektiivisia oikeuksia sillä seurauksella, että yksityiset voivat vedota siihen kansallisissa tuomioistuimissa valtiolliselle suojalaitokselle esittämiensä korvausvaatimusten tueksi?

4) Onko [direktiivin 94/19] 1 artiklan 1 alakohta ymmärrettävä ja onko sitä tulkittava siten, että kyseiseen direktiiviin sisältyvä talletuksen määritelmä käsittää myös varat, jotka on siirretty henkilön henkilökohtaiselta tililtä tämän suostumuksella luottolaitoksen nimiin avatulle ja saman luottolaitoksen hallussa olevalle tilille, jolta on tarkoitus maksaa kyseisen luottolaitoksen myöhemmin toteuttama joukkovelkakirjojen liikkeeseenlasku?

5) Onko [direktiivin 94/19] 7 artiklan 1 kohta ja 8 artiklan 3 kohta ymmärrettävä ja onko niitä yhdessä tarkasteltuina tulkittava siten, että talletusten vakuusjärjestelmän mukainen maksu, joka on enintään 7 artiklan 1 kohdassa määritetyn summan suuruinen, on maksettava jokaiselle henkilölle, jonka saatava voidaan todeta oikeutetuksi ennen päivämäärää, jona [direktiivin 94/19] 1 artiklan 3 alakohdan i ja ii alakohdassa tarkoitettu määritys tai päätös on tehty?”

Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

44 Unionin tuomioistuimen presidentin 15.2.2016 antamalla määräyksellä Anisimovienė ym. (C-688/15, ei julkaistu, EU:C:2016:92) ja 13.4.2016 antamalla määräyksellä Indėlių ir investicijų draudimas (C-109/16, ei julkaistu, EU:C:2016:267) hylättiin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen vaatimus ennakkoratkaisupyyntöjen käsittelemisestä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 105 artiklassa tarkoitetussa nopeutetussa menettelyssä.

45 Unionin tuomioistuimen presidentin 20.1.2016 ja 29.2.2016 antamilla päätöksillä asian C-688/15 ja asian C-109/16 käsittelylle annettiin unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 53 artiklan 3 kohdan mukaisesti etusija.

46 Unionin tuomioistuimen presidentin 29.2.2016 antamalla määräyksellä asiat päätettiin yhdistää niiden välisen yhteyden vuoksi kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Kysymykset 1–4 asiassa C-688/15 ja kysymykset 2, 4 ja 5 asiassa C-109/16

47 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiassa C-688/15 esittämät kysymykset 1–4 ja asiassa C-109/16 esittämät kysymykset 2, 4 ja 5, jotka on käsiteltävä ensiksi ja yhdessä, koskevat asiallisesti sitä, onko yhtäältä direktiivin 97/9 säännöksiä ja toisaalta direktiivin 94/19 säännöksiä tulkittava siten, että sellaisiin varoihin perustuvat saatavat, jotka on veloitettu yksityisillä luottolaitoksessa olevilta tileiltä ja siirretty mainitun luottolaitoksen nimiin avatuille tileille sellaisten uusien siirtokelpoisten arvopapereiden merkintää varten, joiden liikkeeseenlaskijana tämän piti olla, tilanteessa, jossa näiden arvopapereiden liikkeeseenlaskua ei lopulta tapahtunut luottolaitoksen konkurssin vuoksi, kuuluvat direktiivissä 97/9 säädettyjen sijoittajien korvausjärjestelmien alaan ja/tai direktiivissä 94/19 säädettyjen talletusten vakuusjärjestelmien alaan.

48 Esitettyihin kysymyksiin vastaaminen edellyttää, että ensin tulkitaan direktiivin 97/9 ja sitten direktiivin 94/19 säännöksiä.

Direktiivi 97/9 – sijoittajien korvausjärjestelmät

49 Kuten direktiivin 97/9 johdanto-osan neljännestä ja kahdeksannesta perustelukappaleesta käy ilmi, direktiivissä säädettyjen sijoittajien korvausjärjestelmien tarkoituksena on kattaa varat tai rahoitusvälineet, jotka ovat sijoituspalveluyrityksen hallussa sen asiakkaiden sijoitustoimien yhteydessä ja joita ei, jos sijoituspalveluyritys ei kykene täyttämään velvoitteitaan asiakkainaan olevia sijoittajia kohtaan, voida palauttaa sijoittajalle. Tällaisista järjestelmistä on säädetty direktiivissä 97/9 sekä sijoittajien suojaamiseksi että yleisön luottamuksen säilyttämiseksi rahoitusjärjestelmään.

50 Direktiivin 97/9 2 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa säädetään, että sijoittajien korvausjärjestelmistä katetaan saatavat, jotka aiheutuvat siitä, että sijoituspalveluyritys ei pysty maksamaan sijoittajille takaisin sovellettavan lain ja sopimusehtojen mukaisesti varoja, jotka se on sijoittajille velkaa tai jotka kuuluvat sijoittajille ja joita säilytetään niiden lukuun sijoitustoimien yhteydessä.

51 Sen selvittämiseksi, kuuluvatko pääasiassa kyseessä olevien kaltaiset saatavat edellä kuvattujen tapausten alaan, on ensimmäiseksi lausuttava sijoituspalveluyrityksen ja sijoitustoimen käsitteistä, joista on säädetty direktiivin 97/9 2 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa, ja toiseksi siitä tähän mahdollisesti liittyvästä edellytyksestä, joka koskee kyseisten varojen kirjaamista sen sijoittajan nimissä avatulle tilille, joka saatavaan vetoaa.

– Sijoituspalveluyritys ja sijoitustoimi direktiivissä 97/9 tarkoitettuina käsitteinä

52 Direktiivin 97/9 2 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaan sijoittajien korvausjärjestelmistä katettavat saatavat perustuvat varoihin, jotka ”sijoittajalle” ollaan velkaa tai jotka kuuluvat sijoittajalle ja joita säilytetään sen lukuun ”sijoituspalveluyrityksessä” ”sijoitustoimien” yhteydessä.

53 Vaikka onkin niin, että direktiivin 97/9 1 artiklan 4 alakohdassa määritellään sijoittaja niin, että sillä tarkoitetaan direktiiviä sovellettaessa henkilöä, joka on luovuttanut varoja tai rahoitusvälineitä ”sijoituspalveluyritykselle” ”sijoitustoimia” varten, näiden kahden jälkimmäisen käsitteen osalta artiklan 1 ja 2 alakohdassa viitataan direktiivissä 93/22 käytettyyn määritelmään ja ”sijoituspalveluihin” sellaisina kuin ne on mainitussa direktiivissä määritelty ja sen liitteessä lueteltu.

54 Direktiivi 93/22, jossa säädettiin sijoituspalveluyrityksiin unionissa sovellettavista säännöistä, korvattiin 1.11.2007 alkaen direktiivillä 2004/39. Direktiivin 2004/39 69 artiklan mukaan mainitusta päivästä alkaen viittaukset direktiivissä 93/22 annettuihin määritelmiin katsotaan viittauksiksi direktiivissä 2004/39 annettuihin vastaaviin määritelmiin. Direktiivin 97/9 tulkinnassa on käsiteltävässä asiassa siis tukeuduttava direktiivin 2004/39 4 artiklan 1 kohdan 1 ja 2 alakohdassa oleviin määritelmiin sijoituspalveluyrityksestä sekä sijoituspalveluista ja sijoitustoiminnasta.

55 Direktiivin 2004/39 4 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan mukaan sijoituspalveluyritys on oikeushenkilö, jonka tavanomaisena ammatti- tai liiketoimintana on yhden tai useamman sijoituspalvelun ammattimainen tarjoaminen kolmansille osapuolille ja/tai yhden tai useamman sijoitustoiminnan ammattimainen harjoittaminen. Samaa logiikkaa seuraten direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädetään, että tiettyjä sen säännöksiä sovelletaan toimiluvan saaneisiin luottolaitoksiin ”siltä osin kuin ne tarjoavat yhtä tai useampaa sijoituspalvelua [ja/]tai harjoittavat sijoitustoimintaa”.

56 Edellä esitetty huomioon ottaen on sen selvittämiseksi, voidaanko Anisimovienė ym:illa sekä Raišelisilla Snorasilta olevien saatavien kaltaiset saatavat kattaa direktiivissä 97/9 säädetyistä sijoittajien korvausjärjestelmistä, ratkaistava kysymys siitä, onko varat, joihin nämä saatavat perustuvat, luovutettu tälle luottolaitokselle yhden tai useamman tämän luottolaitoksen tarjoaman sijoituspalvelun tai harjoittaman sijoitustoiminnan yhteydessä direktiivissä 2004/39 tarkoitetulla tavalla.

57 Direktiivin 2004/39 4 artiklan 1 kohdan 2 alakohdan mukaan sijoituspalveluilla ja -toiminnalla tarkoitetaan sen liitteessä I olevassa A osassa lueteltuja palveluja ja toimia, jotka liittyvät liitteessä I olevassa C osassa lueteltuihin rahoitusvälineisiin.

58 On riidatonta, että niiden osakkeiden ja joukkovelkakirjojen kaltaiset instrumentit, joita Snorasin oli tarkoitus laskea liikkeeseen, ovat mainitussa C osassa lueteltuja rahoitusvälineitä. Sen 1 kohdassa onkin mainittu siirtokelpoisten arvopaperien ryhmä eli direktiivin
2004/39 4 artiklan 1 kohdan 18 alakohdan mukaisesti arvopaperit, jotka ovat vaihdantakelpoisia pääomamarkkinoilla, mukaan lukien yhtiöiden osakkeet ja joukkovelkakirjat.

59 Direktiivin 2004/39 liitteessä I olevassa A osassa tarkoitetun edellytyksen osalta Liettuan hallitus esittää, että luottolaitos ei tarjoa tässä osassa mainittua palvelua tai harjoita siinä mainittua toimintaa silloin, kun se jakaa yleisölle, omat asiakkaansa mukaan lukien, rahoitusvälineitä, joiden liikkeeseenlaskijana se on itse. Tarjotessaan yleisölle tällaisia rahoitusvälineitä kyseinen laitos ei näet toimi rahoituksen välittäjänä vaan on samassa asemassa kuin mikä tahansa arvopapereita liikkeeseen laskeva yhtiö.

60 Kuten Liettuan hallitus on esittänyt, se, että luottolaitos tarjoaa yleisölle rahoitusvälineitä, joiden liikkeeseenlaskija se on, ei todellakaan sellaisenaan tee tästä direktiivissä 2004/39 tarkoitettua sijoituspalvelua tai -toimintaa, koska tätä ei ole mainittu sen liitteessä I olevassa A osassa.

61 Se, että luottolaitos tekee asiakkaidensa kanssa merkintäsopimuksia, joissa on kyse sen liikkeeseen laskemista rahoitusvälineistä, merkitsee kuitenkin, että se suorittaa tällaisia sijoituspalveluja. Kuten Raišelis ja Euroopan komissio ovat esittäneet, se, että luottolaitos tekee tällaisia merkintäsopimuksia asiakkaidensa kanssa, on direktiivin 2004/39 liitteessä I olevan A osan 2 kohdassa tarkoitettua toimeksiantojen toteuttamista asiakkaiden lukuun.

62 Tätä liitteessä I käytettyä käsitettä toimeksiantojen toteuttamisesta asiakkaiden lukuun on pidettävä synonyyminä vastaavalle käsitteelle, jonka määritelmä on direktiivin
2004/39 4 artiklan 1 kohdan 5 alakohdassa. On selvää, että nämä käsitteet liittyvät direktiivissä 2004/39 yhteen ja samaan palveluun, ja useimmissa kieliversioissa tästä sekä direktiivin liitteessä että sen 4 artiklassa käytetystä käsitteestä onkin käytetty samaa ilmaisua.

63 Tästä huolimatta kyseisen määritelmän mukaisesti toimeksiantojen toteuttaminen asiakkaiden lukuun tarkoittaa sitä, että asiakkaiden lukuun tehdään osto- tai myyntisopimuksia yhdestä tai useammasta rahoitusvälineestä.

64 On riidatonta, että rahoitusvälineistä tehty merkintäsopimus on juuri tällainen sopimus. Siihen, että toimeksiantojen toteuttamisesta asiakkaiden lukuun muodostuvaa palvelua suoritettaessa tällainen sopimus tehdään asiakkaiden lukuun, on todettava, että teoriassa tällainen muotoilu voi ehkä antaa ymmärtää, ettei luottolaitoksen voida katsoa suorittavan kyseistä palvelua asiakkaalle silloin, kuin sen roolina sopimuksen tekemisessä ei itse asiassa ole välittäjänä toimiminen vaan se on myös itse sopimuspuoli niiden rahoitusvälineiden liikkeeseenlaskijana, jotka kyseinen asiakas haluaa ostaa.

65 Nämä ilmaisut on kuitenkin sijoitettava siihen asiayhteyteen, johon ne kuuluvat. Toimeksiantojen toteuttaminen asiakkaiden lukuun on palveluna asetettava vastakkain direktiivin 2004/39 liitteessä I olevan A osan 3 kohdassa tarkoitetun, kaupankäynnistä omaan lukuun muodostuvan toiminnan kanssa. Direktiivin 4 artiklan 1 kohdan 6 alakohdan mukaan tällä tarkoitetaan omaa pääomaa vastaan tapahtuvaa kaupankäyntiä, jonka tuloksena on yhtä tai useampaa rahoitusvälinettä koskevien kauppojen päättäminen.

66 Tämä tarkoittaa, että direktiivi 2004/39 perustuu vastakkainasetteluun, jossa toisella puolella ovat luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten omassa intressissään ja omalla pääomallaan tekemät rahoitusvälineiden osto- ja myyntisopimukset ja toisella sopimukset, joita nämä tekevät asiakkaidensa intressissä ja asiakkaidensa pääomalla. Tältä kannalta tarkastellen on katsottava, että luottolaitos on tehnyt tällaisen sopimuksen asiakkaidensa lukuun direktiivin 4 artiklan 1 kohdan 5 alakohdassa ja liitteessä I olevan A osan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla aina silloin, kun asiakas on sopimuksen edunsaaja ja sitoo siihen pääomaansa, ja näin on silloinkin, kun myös luottolaitos on kyseisten rahoitusvälineiden liikkeeseenlaskijana sopimuksen osapuoli.

67 Tätä tulkintaa tukevat direktiivin 2004/39 tavoitteet. On muistettava, että sen tarkoituksena on, niin kuin sen johdanto-osan 2, 5 ja 44 perustelukappaleissa todetaan, tarjota sijoittajille korkeatasoinen suoja, säilyttää rahoitusjärjestelmän eheys ja yleinen tehokkuus ja varmistaa rahoitusalan liiketoimien avoimuus.

68 Näiden tavoitteiden kannalta tarkasteltuna merkitystä ei ole sillä, onko rahoitusvälineiden, joita luottolaitos jakaa yleisölle, liikkeeseenlaskijana kolmas yhtiö vai luottolaitos itse.

69 Edellä todetusta seuraa, että se, että luottolaitos tekee asiakkaidensa kanssa merkintäsopimuksia, jotka koskevat uusia siirtokelpoisia arvopapereita, joiden liikkeeseenlaskijana tämän luottolaitoksen on tarkoitus olla, on direktiivin 2004/39 4 artiklan 1 kohdan 2 alakohdassa tarkoitettu sijoituspalvelu. Näin ollen saatavat, jotka perustuvat varoihin, jotka asiakkaat ovat luovuttaneet mainitulle luottolaitokselle näiden sopimusten yhteydessä, voidaan kattaa sijoittajien korvausjärjestelmistä direktiivin 97/9 2 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaisesti.

70 Tätä päätelmää ei kyseenalaista väite, jonka Liettuan hallitus ja IID ovat esittäneet ja jonka mukaan Anisimovienė ym:illa sekä Raišelisilla olevien saatavien kaltaisia saatavia ei voida korvata direktiivin 97/9 perusteella, koska nämä saatavat johtuvat sijoitusriskistä eli niiden rahoitusvälineiden, joita kyseiset yksityiset ovat halunnet ostaa, liikkeeseenlaskijan konkurssista eikä direktiivissä ole säädetty minkäänlaisesta suojasta tätä riskiä vastaan.

71 On totta, että – kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 134 kohdassa todennut – direktiivin 97/9 tarkoituksena ei ole suojata sijoittajia kaikilta sijoittamiseen kuuluvilta riskeiltä. Direktiivillä ei pyritä turvaamaan sijoittajia niiden yhtiöiden konkurssien varalta, jotka ovat laskeneet liikkeeseen sijoittajien omistamia rahoitusvälineitä. Liikkeeseenlaskijan konkurssiriskiä ei voida kattaa direktiivin tarjoamalla suojalla pelkästään siitä syystä, että tietyn sijoitustoimen osalta liikkeeseenlaskijana on luottolaitos tai sijoituspalveluyritys.

72 On kuitenkin painotettava sitä, että tässä tapauksessa Anisimovienė ym:ista ja Raišelista ei missään vaiheessa tullut niiden rahoitusvälineiden omistajia, joiden vastineeksi he olivat luovuttaneet riidanalaiset varat Snorasille, koska kyseisten rahoitusvälineiden liikkeeseenlasku ei toteutunut ennen luottolaitoksen konkurssiin asettamista.

73 Tällaisessa tilanteessa kyse ei ole sijoittajan omistaman rahoitusvälineen arvon menetyksestä tai rahoitusvälineiden liikkeeseenlaskijan kykenemättömyydestä maksaa sijoittajalle takaisin näitä rahoitusvälineitä vastaava rahamäärä, vaan kyse on siitä, ettei sijoituspalveluyrityksenä toimiva luottolaitos kykene luovuttamaan rahoitusvälineitä asiakkaille, jotka ovat halunneet ostaa niitä, eli noudattamaan heihin nähden tekemiään sitoumuksia. Tällaisessa tilanteessa on kyse direktiivin 97/9 alaan kuuluvan riskin toteutumisesta.

74 Tämä tulkinta on myös direktiivin 97/9 tavoitteiden ja erityisesti sen tavoitteen mukainen, että sijoittajat turvataan sellaisten petosten, ammatillisten laiminlyöntien tai omaisuudenhoidon virheiden varalta, joiden vuoksi sijoituspalveluyritys ei pystyisi palauttamaan asiakkailleen niille kuuluvia varoja ja arvopapereita. Näiden tavoitteiden kannalta tarkasteltuna on näet olennaista, kuten komissio on esittänyt, että rahoitusvälineen ostosta kiinnostuneen sijoittajan varat, jotka tällaisella yrityksellä tai luottolaitoksella on hallussaan ennen tällaisten välineiden liikkeeseen laskemista, suojataan, ilman että merkitystä olisi sillä, onko rahoitusvälineet laskenut liikkeelle jokin kolmas yhtiö vai kyseessä oleva luottolaitos.

– Sen edellytyksen puuttuminen, jonka mukaan kyseessä olevat varat on kirjattava sijoittajan nimiin avatulle tilille

75 Direktiivin 97/9 ranskankielisen toisinnon 2 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa säädetään, kuten edellä 50 kohdassa on todettu, että sijoittajien korvausjärjestelmistä on katettava saatavat, jotka aihetuvat siitä, että sijoituspalveluyritys ei pysty maksamaan takaisin sijoittajille ”varoja, jotka se on sijoittajille velkaa tai jotka kuuluvat sijoittajille ja joita säilytetään niiden lukuun” sijoitustoimien yhteydessä, sovellettavan lain ja sopimusehtojen mukaisesti.

76 Säännöksen sanamuoto on kuitenkin huomattavasti suppeampi direktiivin 97/9 liettuankielisessä toisinnossa. Liettuaksi säännöksen sisältö on se, että katettava on saatavat, jotka johtuvat sijoituspalveluyrityksen kyvyttömyydestä maksaa sijoittajille takaisin ”sijoittajille kuuluvia varoja, joita säilytetään sijoittajien nimissä” sijoitustoimien yhteydessä kyseisten ehtojen mukaisesti (”[k]ompensacija turi būti mokama pagal tuos reikalavimus, kurie kilo dėl investicinės įmonės nepajėgumo grąžinti pinigus, priklausančius investuotojams ir laikomus jų vardu ryšium su investicine veikla”).

77 Tämä muotoilu saattaisi antaa ymmärtää, että ainoastaan sellaiset saatavat, jotka liittyvät sijoituspalveluyrityksen tai tällaisena toimivan luottolaitoksen hallussa oleviin varoihin sijoittajien nimiin avatuilla tileillä, on katettava direktiivin 97/9 mukaisista sijoittajien korvausjärjestelmistä.

78 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on kuitenkin niin, että unionin oikeussäännön erikielisten versioiden poiketessa toisistaan kyseessä olevaa oikeussääntöä on tulkittava sen säännöstön systematiikan ja tavoitteen mukaisesti, jonka osa oikeussääntö on (ks. mm. tuomio 30.5.2013, Genil 48 ja Comercial Hostelera de Grandes Vinos, C-604/11, EU:C:2013:344, 38 kohta ja tuomio 17.5.2017, ERGO Poisťovňa, C-48/16, EU:C:2017:377, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

79 Tämän osalta on muistettava, että direktiivin 97/9 tarkoituksena on muun muassa antaa sijoittajille turvaa sellaisen tilanteen varalta, jossa sijoituspalveluyritys ei pysty vastaamaan sitoumuksistaan näitä kohtaan. Sen 1 artiklan 4 alakohdassa määritellään tätä tavoitetta noudattaen sijoittaja laajasti henkilöksi, joka on luovuttanut varoja tai rahoitusvälineitä sijoituspalveluyritykselle sijoitustoimia

varten. Vastaavalla tavalla sen johdanto-osan kahdeksannessa perustelukappaleessa viitataan yleisesti ”varoihin tai rahoitusvälineisiin, jotka ovat sijoituspalveluyrityksen hallussa sijoittajan sijoitustoimien yhteydessä”.

80 Nämä seikat huomioiden on katsottava, ettei direktiivissä 97/9 tarkoitettujen sijoittajien korvausjärjestelmien voida ajatella rajoittuvan kattamaan vain saatavia, jotka perustuvat sijoituspalveluyrityksen tai tällaisena toimivan luottolaitoksen hallussa sijoittajien nimiin avatuilla tilillä oleviin varoihin.

81 Näin ollen se, että Anisimovienė ym:iden ja Raišelisin saatavat, jotka perustuvat varoihin, joita ei ole kirjattu heidän nimiinsä avatuille tileille vaan tileille, joiden haltijana on kyseessä oleva luottolaitos, ei estä sitä, että ne on katettava sijoittajien suojajärjestelmistä, koska muut direktiivin 97/9 2 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät.

82 Edellä esitetyn perusteella on katsottava, että pääasioissa kyseessä olevien kaltaiset saatavat kuuluvat direktiivissä 97/9 säädettyjen sijoittajien korvausjärjestelmien alaan.

Direktiivi 94/19 – talletusten vakuusjärjestelmät

83 Direktiivin 94/19 johdanto-osan toisen perustelukappaleen mukaan direktiivin tarkoituksena on turvata yksityiset sen varalta, että luottolaitoksen talletuksia ei kyetä maksamaan. Säätämällä tällaisista vakuusjärjestelmistä direktiivillä pyritään, kuten sen johdanto-osan ensimmäisessä ja neljännessä perustelukappaleessa todetaan, suojelemaan tallettajia ja takaamaan pankkijärjestelmän vakaus välttämällä laajamittainen pankkitalletusten irtisanominen sekä vaikeuksissa olevasta luottolaitoksesta että terveistä luottolaitoksista seurauksena tallettajien pankkijärjestelmään kohdistuvan luottamuksen menettämisestä.

84 Direktiivin 94/19 1 artiklan 1 alakohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, että talletuksella tarkoitetaan tässä direktiivissä saatavaa, joka syntyy tilille jätetyistä varoista tai tavanomaisessa pankkitoiminnassa väliaikaisista maksujen siirroista ja joka luottolaitoksen on maksettava sovellettavan lain ja sopimusten ehtojen mukaisesti takaisin, sekä luottolaitoksen antaman velkakirjan osoittamaa velkaa.

85 Käsiteltävässä tapauksessa on muistettava, että varoja, joihin Anisimovienė ym. ja Raišelis ovat vedonneet, ei enää ollut niillä tileillä, jotka näillä yksityisillä henkilöillä oli Snorasissa hetkellä, jolloin tämän talletuksia ei enää kyetty maksamaan. Uusia siirtokelpoisia arvopapereita, joita he olivat merkinneet ja joiden liikkeeseenlaskijana tämän luottolaitoksen piti olla, ei lopulta laskettu liikkeeseen ennen luottolaitoksen konkurssia. Näiden siirtokelpoisten arvopapereiden osalta todettakoon lisäksi, että vaikka asiassa C-109/16 kyseessä olevat joukkovelkakirjat ovat direktiivin 94/19 1 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuja velkakirjoja, asiassa C-688/15 kyseessä oleva osakkeet ovat sitä vastoin pääomaosuuksia, joiden osalta direktiivissä ei säädetä minkäänlaisesta turvajärjestelmästä (ks. tuomio 21.12.2016, Vervloet ym., C-76/15, EU:C:2016:975, 66 ja 67 kohta).

86 Näin ollen on siis ratkaistava vain se, voidaanko saatavat, jotka näillä yksityisillä henkilöillä on Snorasilta, kytkeä direktiivin 94/19 1 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuun talletusten määritelmän toiseen osatekijään eli saatavaan, joka syntyy tavanomaisessa pankkitoiminnassa väliaikaisista maksujen siirroista ja joka luottolaitoksen on maksettava sovellettavan lain ja sopimusten ehtojen mukaisesti takaisin.

87 Säännöksessä käytetystä muotoilusta – luettuna edellä 83 kohdassa mainittujen direktiivin 94/19 tavoitteiden valossa – seuraa, että tämän määritelmän alaan kuuluvat sellaiset saatavat luottolaitokselta, jotka perustuvat tallettajien varoihin, joita on käytetty yhdessä tai useammassa tavanomaisessa pankkitoiminnossa ja jotka ovat näistä toiminnoista aiheutuneessa väliaikaisessa tilanteessa.

88 Ensiksikin sen osalta, perustuvatko Anisimovienė ym:illa ja Raišelisilla Snorasilta olevat saatavat varoihin, joita on käytetty ”tavanomaisessa pankkitoiminnassa”, on todettava, ettei direktiivissä 94/19 määritellä sitä, miten tämä ilmaus on ymmärrettävä, eikä direktiivissä myöskään viitata kansallisiin lainsäädäntöihin ilmauksen merkityksen osalta.

89 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sellaisten ilmausten, joita ei ole määritelty unionin oikeudessa, merkitys ja ulottuvuus on määriteltävä sen tavanomaisen merkityksen mukaan, joka niillä on yleiskielessä, ottamalla samalla huomioon se asiayhteys, jossa niitä käytetään, ja sen lainsäädännön tavoitteet, johon ne kuuluvat (tuomio 20.12.2017, Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse, C-516/16, EU:C:2017:1011, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

90 Tavanomaisessa merkityksessään ”tavanomaisella pankkitoiminnalla” tarkoitetaan toimintoja, joita luottolaitokset liiketoiminnassaan tavanomaisesti suorittavat.

91 On muistettava, että direktiivin 94/19 1 artiklan 4 alakohdassa ja luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetun direktiivin 2006/48 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa samalla tavoin muotoiltujen määritelmien mukaan luottolaitoksille ominainen liiketoiminta muodostuu siitä, että ne vastaanottavat yleisöltä talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja ja myöntävät luottoja omaan lukuunsa.

92 On kuitenkin riidatonta, että luottolaitokset suorittavat tässä niille ominaisessa liiketoiminnassa tavanomaisesti hyvin monenlaisia liiketoimia, joista unionin lainsäätäjä on laatinut luettelon jälkimmäisen direktiivin liitteeseen I. Sen kannalta tarkasteltuna, että direktiiviä 94/19 ja direktiiviä 2006/48 sovelletaan kumpaakin luottolaitoksiin ja että niillä on yhteisiä päämääriä, kuten säästöjen ja tallettajien suojaaminen, mainitussa liitteessä olevaa liiketoimia koskevaa luetteloa voidaan pitää merkityksellisenä direktiivin 94/19 1 artiklan 1 alakohdassa käytetyn ”tavanomaisen pankkitoiminnan” käsitteen tulkinnassa.

93 Direktiivin 2006/48 liitteessä I olevassa 7 kohdassa on mainittu luottolaitoksen kaupankäynti omaan tai asiakkaiden lukuun muun muassa siirtokelpoisilla arvopapereilla ja sen 8 kohdassa osallistuminen osakeanteihin ja niihin liittyvien palvelujen tarjoaminen. Lisäksi liitteessä mainitaan täysin edellä 55 kohdassa olevan selityksen mukaisesti myös sijoituspalvelut ja -toiminta sellaisina kuin ne on direktiivissä 2004/39 määritelty.

94 Näistä seikoista seuraa, että uusien siirtokelpoisten arvopapereiden merkintä asiakkaiden lukuun on toimi, joka kuuluu luottolaitosten liiketoiminnassaan tavanomaisesti suorittamiin toimintoihin. Näin ollen – ja kun otetaan huomioon edellä 83 kohdassa mainitut direktiivin 94/19 päämäärät – tällaisen toimen on katsottava olevan direktiivin 94/19 1 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua tavanomaista pankkitoimintaa, kun luottolaitos on suorittanut sen, kuten käsiteltävissä pääasioissa, tallettajiensa varoilla. Lisäksi ja analogisesti edellä 61–66 kohdassa esitettyjen syiden mukaisesti on katsottava, että se, että luottolaitos on uusien siirtokelpoisten arvopapereiden liikkeeseenlaskija, ei kyseenalaista tätä luonnehdintaa.

95 Toiseksi siitä, onko pääasioissa kyseessä olleiden uusien siirtokelpoisten arvopapereiden merkintä johtanut direktiivin 94/19 1 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuun väliaikaiseen tilanteeseen, on todettava, että silloin kun luottolaitoksen tallettajien varoja veloitetaan tällaisia toimia varten ennen siirtokelpoisten arvopapereiden liikkeeseen laskemista tallettajien tileiltä ja siirretään luottolaitoksen

nimiin avatuille tileille, jonne ne jäävät odottamaan sitä, että ne käytetään mainittujen arvopaperien hankinnan vastikkeena sitten, kun nämä on laskettu liikkeeseen, varat ovat todellisuudessa tällaisessa väliaikaisessa tilanteessa.

96 Edellä esitetty huomioon ottaen on katsottava, että pääasioissa kyseessä olevien kaltaiset saatavat kuuluvat direktiivissä 94/19 säädettyjen sijoittajien suojajärjestelmien alaan, sillä ne perustuvat tämän direktiivin 1 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuun tavanomaisessa pankkitoiminnassa syntyneeseen väliaikaiseen maksujen siirtoon.

97 Tähän tulkintaan ei asiassa C-688/15 vaikuta se, että pankkitiliä, jonne ne varat on kirjattu, joihin Anisimovienė ym. ovat vedonneet, ei ole avattu Snorasissa vaan eräässä muussa luottolaitoksessa. Siinä tapauksessa, että kyse on direktiivin 94/19 1 artiklan 1 alakohdassa tarkoitetusta saatavasta, joka perustuu tavanomaisessa pankkitoiminnassa syntyneeseen väliaikaiseen maksujen siirtoon, ratkaisevaa ei näet ole se, missä sijaitsee tili, jolle luottolaitos on kirjannut varat tavanomaisessa pankkitoiminnassaan.

98 Tätä tulkintaa ei kyseenalaista myöskään asiassa C-109/16 se, että Liettuan tasavalta on käyttänyt direktiivin 94/19 7 artiklan 2 kohdassa, luettuna yhdessä sen liitteessä I olevan 12 kohdan kanssa, säädettyä mahdollisuutta ja sulkenut talletusten vakuusjärjestelmän ulkopuolelle luottolaitosten antamat velkakirjat. Tällä rajoituksella ei ole merkitystä käsiteltävässä asiassa, jonka osalta on muistettava, että kyseessä olevia joukkovelkakirjoja ei ollut vielä laskettu liikkeeseen eikä Raišelis ollut vielä ostanut niitä Snorasin konkurssiin asettamispäivänä.

Päätelmät

99 Edellä todetun perusteella asiassa C-688/15 esitettyihin kysymyksiin 1–4 ja asiassa C-109/16 esitettyihin kysymyksiin 2, 4 ja 5 on vastattava, että direktiivin 97/9 ja direktiivin 94/19 säännöksiä on tulkittava siten, että sellaisiin varoihin perustuvat saatavat, jotka on veloitettu yksityisillä luottolaitoksessa olevilta tileiltä ja siirretty mainitun luottolaitoksen nimiin avatuille tileille sellaisten uusien siirtokelpoisten arvopapereiden merkintää varten, joiden liikkeeseenlaskijana tämän piti olla, tilanteessa, jossa näiden arvopapereiden liikkeeseenlaskua ei lopulta tapahtunut luottolaitoksen konkurssin vuoksi, kuuluvat sekä direktiivissä 97/9 säädettyjen sijoittajien korvausjärjestelmien alaan että direktiivissä 94/19 säädettyjen talletusten vakuusjärjestelmien alaan.

Ensimmäisen kysymyksen ensimmäinen osa asiassa C-109/16

100 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiassa C-109/16 esittämän ensimmäisen kysymyksen ensimmäinen osa, joka on käsiteltävä toiseksi, koskee asiallisesti sitä, onko direktiivin 97/9 2 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että tilanteessa, jossa saatavat kuuluvat sekä direktiivissä 94/19 säädettyjen talletusten vakuusjärjestelmien että direktiivissä 97/9 säädettyjen sijoittajien korvausjärjestelmien alaan ja jossa kansallinen lainsäätäjä ei ole säätänyt tällaisten saatavien osoittamisesta jommankumman direktiivin mukaisen järjestelmän alaan, tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, voi itse tämän säännöksen perusteella päättää tai sen on itse päätettävä, kumpaan järjestelmään näiden saatavien haltijat voivat tukeutua.

101 Direktiivin 97/9 2 artiklan 3 kohdassa säädetään, että jos tietyssä jäsenvaltiossa saatava kuuluu samalla sekä tässä direktiivissä tarkoitettujen sijoittajien suojajärjestelmien alaan että direktiivissä 94/19 säädettyjen talletusten vakuusjärjestelmien alaan, mainitun jäsenvaltion on osoitettava saatava jommankumman direktiivin soveltamisalaan kuuluvaksi sen mukaan, kumman se katsoo ”parhaimmin soveltuvaksi”. Lisäksi tässä säännöksessä säädetään, että saatava voidaan korvata vain kerran jommankumman direktiivin perusteella.

102 Kun siis kyse on saatavista, jotka täyttävät samalla kertaa sekä direktiivissä 94/19 että direktiivissä 97/9 säädetyt edellytykset, mainitussa säännöksessä ei ole säädetty objektiivisista perusteista, joiden mukaisesti saatavat pitäisi osoittaa jommankumman direktiivin mukaisen järjestelmän alaan kuuluviksi; siinä annetaan kunkin jäsenvaltion ratkaista tämä itse.

103 Tästä seuraa, että jos asiaa käsittelevä tuomioistuin toteaa, että saatavat, joiden osalta korvausta vaaditaan, täyttävät sekä direktiivissä 94/19 säädetyt että direktiivissä 97/9 säädetyt edellytykset, eikä kansallisessa lainsäädännössä ole sääntöjä tällaisten saatavien osoittamisesta jommankumman direktiivin soveltamisalaan, se ei voi jälkimmäisen direktiivin 2 artiklan 3 kohdan perusteella itse päättää järjestelmästä, jonka mukaisesti tällaisten saatavien haltijoille on myönnettävä korvaus.

104 Koska edellisessä kohdassa tarkoitetun kaltaisessa tapauksessa saatavien haltijoilla on oikeudellinen peruste vaatia sekä direktiivin 94/19 että direktiivin 97/9 heille tarjoamaa suojaa mutta saatava voidaan jälkimmäisen direktiivin 2 artiklan 3 kohdan mukaan korvata heille vain kerran, on katsottava, että saatavien haltijoiden on itse valittava, kummasta järjestelmästä, joista on kansallisessa lainsäädännössä säädetty näiden kahden direktiivin täytäntöön panemiseksi, ne haluavat korvauksen.

105 Edellä todetun perusteella asiassa C-109/16 esitetyn ensimmäisen kysymyksen ensimmäiseen osaan on vastattava, että direktiivin 97/9 2 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että tilanteessa, jossa saatavat kuuluvat sekä direktiivissä 94/19 säädettyjen talletusten vakuusjärjestelmien että direktiivissä 97/9 säädettyjen sijoittajien korvausjärjestelmien alaan ja jossa kansallinen lainsäätäjä ei ole säätänyt tällaisten saatavien osoittamisesta jommankumman direktiivin mukaisen järjestelmän alaan, tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, ei voi tämän säännöksen perusteella itse päättää siitä, kumpaan järjestelmään näiden saatavien haltijat voivat tukeutua. Tällaisessa tilanteessa saatavien haltijoiden on itse valittava, kummasta järjestelmästä, joista on kansallisessa lainsäädännössä säädetty näiden kahden direktiivin täytäntöön panemiseksi, ne haluavat korvauksen.

Ensimmäisen kysymyksen toinen osa ja kolmas kysymys asiassa C-109/16

106 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiassa C-109/16 esittämät ensimmäisen kysymyksen toinen osa ja kolmas kysymys, jotka on tutkittava lopuksi yhdessä, koskevat asiallisesti sitä, onko direktiivin 94/19 1 artiklan 1 alakohtaa sekä direktiivin 97/9 1 artiklan 4 alakohtaa ja 2 artiklan 2 kohdan toista alakohtaa tulkittava siten, että yksityiset voivat vedota niihin kansallisessa tuomioistuimessa sellaisten korvausvaatimustensa tueksi, jotka on kohdistettu julkiseen yhtiöön, joka huolehtii jäsenvaltiossa talletusten vakuusjärjestelmistä ja sijoittajien korvausjärjestelmistä.

107 Todettakoon tähän ensin, että unionin tuomioistuin katsoi 25.6.2015 antamassaan tuomiossa Indėlių ir investicijų draudimas et Nemaniūnas (C-671/13, EU:C:2015:418, 58 kohta), että direktiivissä 97/9 tarkoitettujen korvausjärjestelmien piiriin kuuluvien varojen ja rahoitusvälineiden määrittämistä koskevat direktiivin säännökset, mukaan lukien sen 1 artiklan 4 alakohta ja 2 artiklan 2 kohdan toinen alakohta, ovat riittävän selkeitä, täsmällisiä ja ehdottomia, jotta yksityiset voivat vedota niihin suoraan kansallisessa tuomioistuimessa.

108 Sama tulkinta on omaksuttava direktiivin 94/19 1 artiklan 1 alakohdasta. Tässä säännöksessä määritellään näet ne eri tilanteet, joissa talletukset kuuluvat direktiivin tarjoaman suojan piiriin, juuri niin selkeästi, täsmällisesti ja ehdottomasti, että niitä voidaan soveltaa suoraan kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa riita-asiassa, ja näin voidaan todeta erityisesti, kun otetaan huomioon tulkinta, jonka unionin tuomioistuin on käsiteltävissä asioissa omaksunut.

109 Toiseksi on muistettava, että yksityiset voivat vedota direktiivin ehdottomiin ja riittävän täsmällisiin säännöksiin niin jäsenvaltiota ja kaikkia sen hallintoelimiä vastaan kuin myös sellaisia elimiä tai yksiköitä vastaan, jotka eroavat yksityisistä oikeussubjekteista ja jotka on rinnastettava valtioon joko sen vuoksi, että ne ovat valtioon laajassa merkityksessä kuuluvia julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä, tai sen

vuoksi, että ne kuuluvat julkisen viranomaisen alaisuuteen tai sen määräysvaltaan, tai sen vuoksi, että tällainen viranomainen on antanut niiden hoidettavaksi yleisen edun mukaisen tehtävän ja niille on tätä varten annettu erityisen laajoja toimivaltuuksia (tuomio 10.10.2017, Farrell, C-413/15, EU:C:2017:7455, 33 ja 34 kohta).

110 Tässä tapauksessa ennakkoratkaisupyynnöistä käy kahdessa käsiteltävässä pääasiassa ilmi, että IID on Liettuan oikeuden mukaan valtionyritys eli julkisoikeudellinen oikeushenkilö, minkä vuoksi se voidaan suoraan rinnastaa valtioon direktiivien 94/19 ja 97/9 suoraa soveltamista varten.

111 Edellä todetun perusteella ensimmäisen kysymyksen toiseen osaan ja kolmanteen kysymykseen asiassa C-109/16 on vastattava, että direktiivin 94/19 1 artiklan 1 alakohtaa sekä direktiivin 97/9 1 artiklan 4 alakohtaa ja 2 artiklan 2 kohdan toista alakohtaa on tulkittava siten, että yksityiset voivat vedota niihin kansallisessa tuomioistuimessa sellaisten korvausvaatimustensa tueksi, jotka on kohdistettu julkiseen yhtiöön, joka huolehtii jäsenvaltiossa talletusten vakuusjärjestelmistä ja sijoittajien korvausjärjestelmistä.

Viides kysymys asiassa C-688/15

112 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiassa C-688/15 esittämä viides kysymys koskee asiallisesti sitä, onko direktiiviä 94/19 tulkittava siten, että jäsenvaltiot voivat vapaasti laajentaa talletusten vakuusjärjestelmiä saataviin, jotka eivät lähtökohtaisesti kuulu direktiivin 94/19 eivätkä direktiivin 97/9 soveltamisalaan.

113 Kun otetaan huomioon edellisiin kysymyksiin annetut vastaukset, asiassa C-688/15 esitettyyn viidenteen kysymykseen ei ole enää tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

114 Pääasioiden asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) **Sijoittajien korvausjärjestelmistä 3.3.1997 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/9/EY ja talletusten vakuusjärjestelmistä 30.5.1994 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 94/19/EY, sellaisena kuin se on muutettuna 11.3.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/14/EY, säännöksiä on tulkittava siten, että sellaisiin varoihin perustuvat saatavat, jotka on veloitettu yksityisillä luottolaitoksessa olevilta tileiltä ja siirretty mainitun luottolaitoksen nimiin avatuille tileille sellaisten uusien siirtokelpoisten arvopapereiden merkintää varten, joiden liikkeeseenlaskijana tämän piti olla, tilanteessa, jossa näiden arvopapereiden liikkeeseenlaskua ei lopulta tapahtunut luottolaitoksen konkurssin vuoksi, kuuluvat sekä direktiivissä 97/9 säädettyjen sijoittajien korvausjärjestelmien alaan että direktiivissä 94/19 säädettyjen talletusten vakuusjärjestelmien alaan.**

2) **Direktiivin 97/9 2 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että tilanteessa, jossa saatavat kuuluvat sekä direktiivissä 94/19 säädettyjen talletusten vakuusjärjestelmien että direktiivissä 97/9 säädettyjen sijoittajien korvausjärjestelmien alaan ja jossa kansallinen lainsäätäjä ei ole säätänyt tällaisten saatavien osoittamisesta jommankumman direktiivin mukaisen**

järjestelmän alaan, tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, ei voi tämän säännöksen perusteella itse päättää siitä, kumpaan järjestelmään näiden saatavien haltijat voivat tukeutua. Tällaisessa tilanteessa saatavien haltijoiden on itse valittava, kummasta järjestelmästä, joista on kansallisessa lainsäädännössä säädetty näiden kahden direktiivin täytäntöön panemiseksi, ne haluavat korvauksen.

3) **Yhtäältä direktiivin 94/19, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2009/14, 1 artiklan 1 alakohtaa ja toisaalta direktiivin 97/9 1 artiklan 4 alakohtaa ja 2 artiklan 2 kohdan toista alakohtaa on tulkittava siten, että yksityiset voivat vedota niihin kansallisessa tuomioistuimessa sellaisten korvausvaatimustensa tueksi, jotka on kohdistettu julkiseen yhtiöön, joka huolehtii jäsenvaltiossa talletusten vakuusjärjestelmistä ja sijoittajien korvausjärjestelmistä.**

Allekirjoitukset